

"Tevekkül, kanaat ve iktisat öyle bir hazine ve bir servettir ki, hiçbir şeyle değişilmez." cümlesini izah eder misiniz?

"Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbabı dest-i kudretin perdesi bilip riayet ederek ve esbaba teşebbüs ise bir nevi dua-yı fiilî telakki ederek, müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hakk'dan bilmek, neticeleri ondan istemek ve ona minnettar olmaktan ibarettir."(1)

Tevekkül yüksek bir haslet, ulvi bir seciyedir. İnsan ruhu için ayrı bir terakki vesilesidir. Kul ile Rabbi arasında manevi bir rabitadır. Allah'a tevekkül eden insan, kalben ona teveccüh etmiş demektir. Bu teveccüh, başlı başına bir neticedir. Dünyevî gaye tahakkuk etsin veya etmesin, uhrevî mahsül alınmış; ruh, huzurun zevkine ermiş, Allah'ı anmanın ve ona teslim olmanın safasını sürmüştür. Allah'ı zikretme, yani onu hatırlama, yâd etme sadece bildiğimiz ibadetlere mahsus değildir. Sabır, teslim, rıza, havf, reca her biri ayrı bir zikirdir. Tevekkülü de böyle ulvi bir zikir olarak kabul etmek gerekir.

Müslüman, dünya hayatını daha rahat ve huzurlu geçirmek için sebeplere tam olarak teşebbüs eder. Lakin şunun da çok iyi farkındadır: **Bu dünya zevk ve lezzet yeri değil, ancak imtihan meydanıdır ve ahiretin tarlasıdır.** İmtihanda ve tarlada, sıkıntı vardır. Ferah, imtihan ötesi ve hasat sonrasıdır. Bunun için dünyanın musibet ve sıkıntılarına karşı psikolojik olarak bir ön hazırlığa sahiptir. O, herkesi misafir ve her şeyi geçici bilir. Hiçbir hadiseye olduğundan fazla kıymet vermez. Ve ömrünü huzur içinde geçirir.

Tevekkül ile tembellik görünüşte birbirine yakın durur. **Tevekkül**, sebeplere müracaat ettikten sonra neticeyi Allah'tan beklemektir. **Tembellik** ise, sebeplere müracaat etmeden neticeyi beklemek demektir. Yani buğday başağını elde etmenin yolu tarlayı sürmek, tohumlamak, sulamak,..., en sonunda da neticeyi Allah'tan bilmek ve beklemektir.

Hakikaten de tevekkül en büyük bir huzur vesilesidir. İnsanın önünde çok menziller var. Kabre girmeden önce çoğu zaman, hastalıklara, musibetlere, çaresizliklere, ihtiyarlığa da uğrar. Bütün bu safhalarda insan tevekkülsüz yaşayabilir mi? Bir hasta, muayene olma ve ilaç alma safhalarından sonra şifa bekleme dönemine girer. Doktoru da yanı başında onun iyileşmesini beklemektedir.

Bu ikili bekleyiş Allah'a tevekkülden başka bir şey değildir. **Tevekkül**, hastalığa olduğu gibi, ihtiyarlık mevsimi ile insanın yüzüne daha fazla vuran, ölüm habercisi soğuk rüzgârlara karşı da en sağlam zırhtır.

Mümin, her şeyin tedbir ve dizgininin Allah'ın kudret elinde olduğunu bildiği için, hiçbir şeyden endişe ve telaş etmez. Mümin bilir ki, Allah onun hakkında bir musibeti takdir etmiş ise bundan kurtuluş yoktur. Eğer Allah takdir etmemiş ise hiçbir güç ona zarar veremez. Bu tevekkül ve düşüncesi mümini rahatlatır ve cesur kılar.

Allah'a tahkiki bir şekilde iman ile tevekkül eden adam hiçbir şeyden korkmaz, hiçbir hadise karşısında titremez. Cesaretin kaynağı hakiki iman olduğu gibi, korkaklığın kaynağı da imansızlık ve tevekkülsüzlüktür. Böyle kimseler dünyanın bütün yükünü bellerine yükler ve altında ezilirler.

Tevekkül imanın bir meyvesi olduğu için, iman ne kadar sağlam ve kuvvetli olursa, tevekkül de o nisbette kuvvetli olur.

Netice olarak; "Kadere iman eden kederden emin olur.", tevekküle yaslanan ruhi hastalıklardan kurtulur, her iki cihanda da mesut ve bahtiyar olur.

Tevekkül ehli bir kul olarak kendine düşen vazifeleri hassasiyetle yerine getirdikten sonra, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a tevekkül etmekle mahlukat âleminden gelecek zararlara ve tehlikelere lüzumundan fazla ehemmiyet vermez. Hava âlemini onun emrinde bilir, fırtınadan korkmaz. O unsurun cansız ve iradesiz olduğunu, kendi başına hiçbir icraat yapamayacağını çok iyi bilir. Ancak, bir ayet-i kerimede haber verildiği gibi, o unsurun vereceği zararların, sadece asi insanlara mahsus kalmayıp çok masumlara da dokunabileceğini dikkate alarak, Rabbine sığınır ve rahmetine iltica eder.

Kanaat; sebeplere müracaat ettikten ve üzerine düşen vazifeleri yaptıktan sonra, Allah'ın ihsan etmiş olduğu neticeye razı olmaktır. Resul-i Ekrem Efendimizin (asm) buyurduğu gibi; **"Kanaatkâr ol ki, insanların Allah'a en çok şükredeni olasın."** (*İbn Mâce, Zühd, 24*).

İktisad ise; verilen bu neticeyi yani ihsanı, yerinde ve israf etmeden kullanmaktır. Dikkat edilirse burada para miktarından mal çokluğu ya da azlığından bahsedilmiyor.

İnsanın elindeki mal, para, makam ve zenginlik gibi şeyler fanidir ve imtihan vesilesidir. Her an elinden kayıp gitmeye namzettirler. Ama imanın meyvesi olan **tevekkül, kanaat** ve **iktisad** gibi ulvî hasletler birer hazine gibidir. Bu üç haslet kimde varsa, o insan daima mesut, huzurlu ve zengindir.

Bu hasletlerden mahrum olan insan ne kadar mal ve servete sahip olursa olsun, başına her an bir iş ve bir musibet geleceğini o nimetlerin her an elinden çıkacağını

düşünür, endişeye kapılır ve kalben huzursuz olur. Her hâdise karşısında korkar ve titrer. **“Acaba bu musibet bana dokunur mu?”** der hayatı kendine zehir eder. Bu bakımdan tevekkül, sonsuz bir servet ve en büyük zenginliktir.

Her an zillet ve fakirlik içine düşebilir. Herhangi bir kriz veya musibet malını ve mülkünü bir anda telef edebilir. Bu bakımdan asıl zenginlik, huzur ve saadet; tevekkül, kanaat ve iktisattadır. Onları ne sel alır ne de yel.

1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, Birinci Mebhas.](#)